

Caribische kiezer: Nederland verdrinkt in de vrijheid

De multiculturele zanggroep Prisiri oefent voor de carnavalsviering in Den Bosch. De Nederlandse en Caribische leden zingen gospels en carnavalskrakers.

foto's Otto Snoek

de stem van nederland | Op een reis door Nederland peilt Trouw in aanloop naar de verkiezingen de stemming. De Caribische carnavalsvierders in Den Bosch worstelen met Ruttes 'normaal'.

HANS MARIJNISSEN

De heupen wiegen, de lach

schatert. Zang- en bewegingsgroep Prisiri maakt zich in een schoolgebouw in de Bossche wijk Het Hambaken op voor de multiculturele carnavalsviering van morgen. Sommigen hebben bij deze 'generale' hun traditionele kleding al aan, anderen lopen nog in hun spijkerbroek, maar een feest moet het worden.

De Nederlandse en Caribische leden zingen de Papiamentse gospel No Perde Speransa ('Verlies geen hoop'), maar schakelen net zo makkelijk over naar 'Het leven is goed in het Brabantse land, het land waar mijn wieg heeft gestaan'. Toch gaat dat laatste voor de meeste zangers helemaal niet op. Ingrid Pocornie komt bijvoorbeeld uit Suriname, Rita Roberts uit Aruba, en Jerome Moniz en Egmacia Patrick hadden hun wieg ooit op Curaçao staan. Maar, zeggen ze, we wonen nu in Den Bosch, dus vieren ze carnaval op zijn Brabants. Met één kleine Caribische aanpassing dan. "In een koude optocht in de regen hebben we geen zin", zegt Jerome Moniz. Ze hossen liever in een verhit zaaltje. Als ze hun ogen dan even sluiten lijkt het net of ze op de kade van het Curaçaose Otrobanda dansen.

Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders staan over het algemeen zeer welwillend tegenover aanpassing aan de Nederlandse maatschappij. "Ik ben zelfs stampotten gaan maken", zegt Rita Roberts. "We zijn goed in aanpassen", vindt Egmacia Patrick. "En wij kunnen dat ook. Het zijn juist de Nederlanders die daar moeite mee hebben. Als ze op Curaçao met vakantie zijn, lukt het ze prima om zich te mengen onder de bevolking. Maar eenmaal terug in Nederland trekken ze zich terug in hun eigen kringetje en wordt integratie opeens ingewikkeld." Roberts en Patrick zien heus de verschillen tussen Bosschenaren van Caribische afkomst en inwoners met een Brabantse familielijn. Patrick: "Die zijn vooral

zo chagrijnig in de winter, terwijl wij áltijd blijven lachen - wat er ook gebeurt en hoe koud het ook is." Maar, vult Jerome Moniz aan: "We zijn allemaal Nederlanders met hetzelfde paspoort."

De wil om aan te passen van Roberts en Patrick, en de opmerking van Moniz, zijn terug te zien in de cijfers. Nederland telt volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bijna 350.000 Surinamers en ruim 150.000 Antillianen, en die integreren beter dan andere groepen. Daarbij speelt de langere duur van hun verblijf, de bekendheid met Nederland en de taal, en hun geloof ongetwijfeld een rol, maar ook de 'openheid'.

Betere spreiding

Surinamers en Antillianen zitten minder vaak in de bijstand dan Turken en Marokkanen, gaan ook vaker naar de havo en het vwo en bezoeken net zo vaak het hbo als autochtone studenten. De werkloosheid onder Surinamers en Antillianen is nog drie keer zo hoog als onder autochtonen, maar de tweede generatie doet het beduidend beter en verdient ook meer. Van de vrouwen uit die tweede generatie heeft driekwart een betaalde baan van 12 uur of meer. Daarmee hebben zij de vrouwen van Nederlandse afkomst ingehaald. En tot slot: Surinamers en Antillianen spreiden ook beter. Slechts een derde leeft in een buurt waarin ook veel landgenoten wonen. Bij Marokkanen en Turken ligt dit op 50 procent. De Caribische leden van zanggroep Prisiri komen dan ook uit álle delen van de bisschopsstad.

De geslaagde integratie van Prisiri laat zich overigens niet alleen zien tijdens het Bossche carnaval, óók aan de vooravond van de Tweede Kamerverkiezingen. Net als twee jaar geleden bij de gemeenteraadsverkiezingen toen ze met spotjes op de website de leden van de Caribische gemeenschap opriepen vooral te gaan stemmen, is ook dit jaar 'de politiek' een terugkerend thema in de tientallen verbale tussendoortjes

die de repetities doorbreken.

Praten over politiek, blijkt na een avondje Prisiri, is eigenlijk praten over cultuur. Premier en VVD-lijsttrekker Mark Rutte bijvoorbeeld heeft dan wel de term 'moraal' gepopulariseerd in 'normaal', maar wat is normaal? Pocornie, Roberts, Moniz en Patrick vinden het namelijk behoorlijk ábnormaal hoe er in Nederland wordt omgegaan met met name twee groepen: ouderen die Nederland na de Tweede Wereldoorlog hebben opgebouwd, en jongeren.

De kritiek komt voort uit wat ze de verzakelijking van Nederland noemen. "Het is misschien een cliché", zegt Moniz, "maar Nederlanders zijn afstandelijk. Je zou zeggen: een goedemorgen kost je niets, en een glimlach ook niet. Maar in Nederland krijg je die niet vanzelfsprekend. Dat mis ik hier." Maatschappelijk vertaald: "De zorg voor anderen is prachtig geregeld via allerlei kanalen en protocollen, maar komt vaak niet uit het hart."

Om zijn gevoel te illustreren, maakt hij een uitstapje naar het verkeer. "In Nederland gelden er op straat zoveel regels, dat niemand meer naar elkaar kijkt. Ze rijden hier dóór omdat ze voorrang hebben, niet omdat het kán. Op Curaçao communiceren we in het verkeer, je houdt rekening met de ander, de raampjes staan open, we maken een handgebaar of we toeteren even." Patrick, verontwaardigd: "In Nederland is toeteren zelfs verboden!"

Die verzakelijking uit zich volgens Patrick ook in gebrek aan respect, voor ouderen en ouders. "Opstaan in de bus is er niet bij. En als ik zie hoe mijn kleinkinderen omgaan met hun ouders... Natuurlijk mogen kinderen een mening hebben, maar geen grote mond." In Nederland worden kinderen volgens haar te snel als volwassenen beschouwd. Ze zijn brutaal, mogen jong roken en drinken en zijn te snel toe aan verkering. "In die sfeer moeten wij ónze kinderen opvoeden. We kunnen ze niet corrigeren, want

'tikken' (slaan, red.) is verboden. Ze verdwalen zo in de Nederlandse vrijheid."

Antilliaanse jongeren zijn inderdaad oververtegenwoordigd in de Nederlandse criminaliteitscijfers. In een periode van vier jaar kwam 25,8 procent van hen (tussen 12 en 24 jaar) in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf, terwijl het gemiddelde op 15 procent ligt. Volgens onderzoekers van de Rotterdamse Erasmusuniversiteit is die oververtegenwoordiging vooral te verklaren uit hun lagere sociale positie. Maar Moniz en Patrick denken dat de Antilliaanse jeugd ook op het criminele pad raakt door het ontbreken van een strakke opvoeding, zoals die vroeger op de eilanden wel aanwezig was. Want ook daar brokkelt het gezag af en groeit de criminaliteit. "Vooral", zegt Moniz, "door de toestroom van illegalen uit Venezuela en Jamaica."

Zorg voor ouderen

Nederland moet strenger worden, volgens de leden van Prisiri, en deels kan dat door wetten en rechtspraak, maar het zit ook in de Nederlandse cultuur, in de opvoeding, waarin te veel grensoverschrijdend gedrag als 'normaal' wordt beschouwd. Daar is dat woord weer. Maar die cultuur is moeilijker om te buigen.

Dezelfde strengheid moet volgens de vier gelden als het gaat om de aanpak van tienerzwangerschappen, want ook daarbij vallen jongeren met een Caribische achtergrond op. Antilliaanse meiden onder de 20 jaar zijn volgens het CBS zes keer vaker tienermoeder dan andere meisjes in Nederland. "Weer die vrijheid", zegt Patrick. "Waarom moet een meisje in Nederland al op haar veertiende of zestiende verkering hebben? Op de Antillen geldt een leeftijd van 21 jaar. Wat is daar mis mee?"

Van de overdreven vrijheden in Nederland steken de leden van Prisiri over naar de vrijblijvendheid

in de zorg voor ouderen, maar misschien is dat wel hetzelfde onderwerp. Ingrid Pocorni is al jarenlang actief in de thuiszorg, en weet vaak niet wat ze meemaakt. "Veel ouderen zijn zo gewend aan hun huisje, dat ze blind nog alles kunnen vinden", vertelt ze. "Waarom worden deze mensen dan nog verplaatst naar een verpleeghuis, waar niets vertrouwd is. Met iets meer hulp thuis is zo'n laatste verhuizing vaak helemaal niet nodig. Zoveel extra kost dat niet." Het is weer die verzakelijking, volgens Moniz, maar het gaat hier wel om de mensen die hebben geleden onder de Tweede Wereldoorlog en Nederland hebben opgebouwd." Wij leven in hún welvaart, wil hij zeggen, maar waarom mogen ze daar zelf niet van profiteren? "Meer respect, zou ik zeggen, uitgedrukt in méér geld voor de ouderenzorg."

Maar de kinderen van ouderen zouden ook hun steentje bij moeten dragen, zegt Pocorni. Want die betrokkenheid mist ze vaak. Rita Roberts heeft toen zij jong was op Aruba haar moeder verzorgd, in de laatste maanden van haar leven. "Dat is gewoon op de eilanden, en ik deed het met liefde." Maar inmiddels is zij zelf 66 jaar, en kan zij op haar beurt niet terugvallen op haar volwassen kinderen die in Nederland leven. "Die wonen allemaal ver weg en zijn druk met hun gezin. Maar ik wil ook geen beroep doen op mijn kinderen, zij hebben hun eigen leven." Is dat niet een heel Nederlandse gedachte? "Ik vrees van wel."

Natuurlijk wil je niet afhankelijk zijn, zegt Pocorni, maar het zou goed zijn als je familie je ongevraagd omringt. Naast geld voor de zorg dat óók nodig is, kan Nederland best wat naastenliefde gebruiken, wat zorg om de ander, uit het hart. Dat zou pas normaal zijn, om in de woorden van de premier te blijven.

Intussen heft Moniz een volgende carnavalshit aan: 'Wah 'n lekker ding bende gij!' Daar is geen woord Papiaments bij, maar het klinkt wel vrolijk.

Volgende week: In de sloopflat van Sittard is de PvdA verdwenen

Favoriete premier

Alexander Pechtold is onder Antillianen favoriet voor het premierschap. Als van de voorkeur van álle Nederlanders van niet-westerse afkomst wordt uitgegaan, is Mark Rutte de meest geschikte premier. Onder Surinamers doet Wilders het relatief goed, onder Turken geldt dit voor Roemer en onder Marokkanen voor Asscher.

Matige opkomst

Minder dan de helft van de Antillianen zal de komende Tweede Kamerverkiezingen naar de stembus gaan. Uit een onderzoek van Kantar Public (het vroegere Nipo) uit december 2016 onder vijf groepen 'Nederlanders met een migratieachtergrond' blijkt dat Marokkanen voor het hoogste opkomstpercentage zal zorgen: circa 60 procent.

PvdA verliest maar blijft overeind

De PvdA, in 2012 onder Surinamers, Turken, Antillianen en Marokkanen overtuigend de grootste, lijkt bij alle groepen te gaan inleveren. Onder Marokkanen en in mindere mate Surinamers en Antillianen blijft de PvdA het goed doen. DENK scoort onder Turken, en in mindere mate onder Marokkanen.

Onder Surinamers, Antillianen en andere niet-westerse allochtonen doet de partij echter nagenoeg niets. Dit onderzoek werd overigens gehouden toen nog niet bekend was dat Sylvana Simons bij Denk zou vertrekken.

zorg weegt zwaar

Ook de vraag welke thema's het zwaarst wegen bij de stemkeuze levert grote verschillen op. Zo laat een meerderheid van de Marokkaanse Nederlanders gezondheidszorg en welzijn zwaar meewegen in de stemkeuze (60

procent), terwijl Turkse (28 procent), Antilliaanse (40 procent) en Surinaamse Nederlanders (48 procent) dit thema minder vaak laten meewegen.

Ethische kwesties, als euthanasie, abortus en emancipatie spelen vooral bij Nederlands-Turkse kiezers een rol (38 procent). Slechts 25 procent van de Marokkaanse kiezers weegt die mee in de stemkeuze, 26 procent van de Surinaamse en 25 procent van de Antilliaanse Nederlanders.